

i przedsiębiorstw, w tym w szczególności dalszy wzrost postępu technologicznego i innowacji w kształtowaniu przewag komparatywnych poszczególnych krajów oraz postępująca liberalizacja obejmująca kolejne sektory gospodarki.

Warto również pokreślić zajęcie się kwestią, która od wielu dekad występuje w praktyce funkcjonowania wielkich korporacji międzynarodowych i ma ogromny wpływ na decyzje polityczne i ekonomiczne gremiów politycznych oraz gospodarczych czołowych państw świata, a niezwykle rzadko znajduje swoje odzwierciedlenie teoretyczne – problem lobbingu (pkt 11.5.) w międzynarodowych stosunkach gospodarczych.

Na uwagę zasługuje też fakt, że Autorzy – na przekór obowiązującej obecnie tendencji do nadmiernego eksponowania praktyki kosztem teorii – czynią coś całkiem przeciwnego, informując zresztą już w tytule, że pracę poświęcono przede wszystkim teoriom wymiany i polityce handlu międzynarodowego. Tym samym podręcznik może być przydatny nie tylko przy wykładaniu takich przedmiotów, jak międzynarodowe stosunki ekonomiczne, stosunki międzynarodowe, ekonomia międzynarodowa, ale także na zajęciach z historii myśli ekonomicznej. To, co z jednej strony może być uznawane za zaletę (zwłaszcza w ocenie profesorów) – osadzone na solidnych podstawach teoretycznych wykład z teorii wymiany międzynarodowej i teorii polityki handlu międzynarodowego, z drugiej może wzbudzać wątpliwości, zwłaszcza w odbiorze studentów stroniących obecnie od teoretycznych rozważań. Autorzy, zdając sobie zapewne z tego sprawę, analizę teoretyczną powiązali z realnymi zjawiskami, procesami i tendencjami charakteryzującymi współczesną gospodarkę światową. Argumentację teoretyczną poparli też odpowiednio dobranymi danymi statystycznymi i miernikami ekonomicznymi, dokonując interesującej prezentacji, głównie w formie tabel (łącznie 35) oraz częściowo rysunków. Każdy rozdział kończą pytania kontrolne i problemy do dyskusji, co niewątpliwie ułatwia studentom percepcję i koncentrację na najważniejszych zagadnieniach. Oprócz wyczerpującej bibliografii Autorzy podają również literaturę zalecaną do poszczególnych rozdziałów, nie ograniczając się, wbrew rozpowszechnionym obecnie zwyczajom, do pozycji anglojęzycznych, ale odwołując się także do najbardziej znanych i wartościowych prac polskich autorów. Na końcu umieszczono indeks rzeczowy, który może być szczególnie pomocny dla osób incydentalnie korzystających z podręcznika, by np. uzupełnić wiedzę o nieznaną pojęcia.

Międzynarodowe stosunki gospodarcze. Teoria wymiany i polityki handlu międzynarodowego napisano w sposób głęboko przemyślany i logiczny. Dzięki temu czyta się je z dużą przyjemnością. Jest to niewątpliwie pozycja wartościowa i przydatna z poznawczego punktu widzenia. Wyrażam przekonanie, że zainteresuje ona szerszy krąg odbiorców, a nie tylko studentów i wykładowców analizujących problematykę międzynarodowych stosunków gospodarczych. Jest to o tyle istotne, że dokładna lektura pracy stworzy czytelnikom możliwość lepszego zrozumienia mechanizmów funkcjonowania gospodarki światowej, uzmysłowienia procesów podejmowania decyzji ekonomicznych przez poszczególne państwa, a tym samym przybliżenia dokonujących się zmian w polskiej gospodarce.

Przemysław Deszczyński

Wiesława Przybylska-Kapuścińska, Eurosystem a instrumenty polskiej i czeskiej polityki pieniężnej, CeDeWu. sp. z o.o., Wydawnictwa Fachowe, Warszawa 2007, ss. 113.

Niewątpliwie jedną z ważnych dziedzin życia gospodarczego, wymagającą konkretnych działań dostosowawczych w procesach integracji i harmonizacji gospodarek nowych członków Unii Europejskiej, jest polityka monetarna. Strategiczny cel wejścia nowych członków UE, w tym Polski, do strefy wspólnej waluty łączy się z zadaniem skoordynowania, dopasowania i doprowadzenia do pełnej harmonizacji narzędzi stosowanych przez władzę monetarną w Eurosystemie. W. Przybylska-Kapuścińska wskazując, że proces ten musi być dobrze przygotowany i nieodraczany w czasie, podejmuje udaną próbę ustalenia, co w tej dziedzinie Narodowy Bank Polski ma jeszcze do zrobienia. Zapewne porównanie stanu istniejącego z docelowym staje się nieodzowne, aby móc w ogóle wypracować strategię i harmonogram działań dostosowujących. Ale inspirujący może okazać się także

swoisty *benchmarking* polskiej władzy monetarnej na tle pozostałych, czy choćby któregoś z wybranych nowych członków UE. Autorka przyjęła taki właśnie sposób myślenia, wybierając do porównań czeską władzę monetarną (Czeski Bank Narodowy – CNB), zauważając, że „przed obydwojoma bankami centralnymi – Polski i Czech – nadal pozostają dalsze działania dostosowawcze do standardów Eurosystemu”, a poza tym stopień harmonizacji poszczególnych stosowanych przez nie narzędzi jest różny.

W. Przybylska-Kapuścińska wychodząc z założenia, że dla osiągnięcia celu inflacyjnego Europejski Bank Centralny (nadrzędny w hierarchii Europejskiego Systemu Banków Centralnych) wykorzystuje na płaszczyźnie operacyjnej głównie trzy narzędzia: system rezerw obowiązkowych, system operacji depozytowo-kredytowych i system operacji otwartego rynku, te właśnie uczyniła przedmiotem analizy. Analizy dotyczą kilkuletniego okresu (1999-2005), tj. od momentu utworzenia Unii Gospodarczo-Walutowej, gdy instrumentarium polityki pieniężnej zaczęło być stosowane w strefie euro w sposób ujednoczony. Dla lepszego wyjaśnienia zidentyfikowanych różnic w tym okresie dla Polski i Czech, Autorka słusznie odwołuje się także do okresów wcześniejszych.

Tekst książki obejmuje 107 stron, uzupełnionych spisem bibliografii. Konstrukcja opracowania, podzielonego na trzy rozdziały, w widoczny sposób została podporządkowana celowi, który sformułowano jako „określenie i ocena dostosowania instrumentów wykorzystywanych przez NBP i CNB do standardów, norm i procedur Eurosystemu”, na podstawie pogłębionej analizy struktury narzędzi (instrumentów) objętych badaniem i posługując się metodą indukcji. Proporcje objętości poszczególnych rozdziałów są wyważone, a logiczny ich podział („Rezerwa obowiązkowa”, „Operacje otwartego rynku”, „Transakcje depozytowo-kredytowe”) ułatwia lekturę całości. Wywód prowadzony jest zawsze według podobnego schematu. Niewątpliwie ułatwia to czytelnikowi nadążanie za tokiem wykładu. Autorka wykorzystała i trafnie włączyła do prowadzonych rozważań wszystkie – według mojej najlepszej wiedzy – znaczące pozycje, które w sposób pośredni lub bezpośredni wiążą się z podjętym tematem badawczym. Pozytywnie należy ocenić również organicznie, a nie tylko formalnie włączenie literatury i materiałów zawierających dane źródłowe (niekiedy osiągalne tylko w Internecie lub w ogóle trudno dostępne) do prowadzonego wywodu, oraz wykorzystanie własnych publikacji. Świadczy to, że wybór tematu jest wyrazem osobistych zainteresowań i dociekań W. Przybylskiej-Kapuścińskiej.

Autorka skupia uwagę czytelnika na aspekcie technicznym i proceduralnym posługiwania się trzema narzędziami szczególnie ważnymi w sprawnej (skutecznej i efektywnej) realizacji strategii monetarnych NBP i CNB. Rozpatrując z osobna każde z owych narzędzi, rozkłada je na „części pierwsze”, wyróżniając i przedstawiając ich elementy techniczne oraz zasady działania; wzajemnie je porównuje w trzech przekrojach międzynarodowych (Polska-Eurosystem, Czechy-Eurosystem, Polska-Czechy) po to, by następnie dokonać syntezy, ustalając stopień dostosowania lub rozbieżności poszczególnych elementów technicznych i całych systemów danego narzędzia. Wydawać by się mogło, że przedstawiana materia z racji swego charakteru (instrumentalnego) musi być mało zajmująca, nieco nudna. Nic bardziej mylnego. Przy okazji można dowiedzieć się, że w rzeczywistości poszczególne narzędzia używane przez obydwa banki centralne (NBP i CNB) nie zawsze w badanym okresie pełniły te same lub w niejednakowym stopniu pełniły podobne funkcje. Lapidarnie i celnie podaje Autorka powody zidentyfikowanych odmienności. Dzięki temu książka nie tylko prezentuje doświadczenia dwóch nowych członków Unii Europejskiej w zakresie wspierania procesów transformacji gospodarek krajowych, za pomocą instrumentarium polityki monetarnej, ale także pokazuje, jakie są tego konsekwencje w zakresie rodzaju i skali potrzeb dostosowania poszczególnych narzędzi polityki pieniężnej do standardów Eurosystemu. Nadto uzmysławia, jak różne mogły być i jakie autentycznie różne były strategie monetarne krajów o tzw. gospodarkach wschodzących, których władze monetarne zmuszone były (za pomocą instrumentarium polityki pieniężnej) radzić sobie z problemem wysokiej inflacji, nadpłynności w systemie bankowym, wysokich i niestabilnych rynkowych stóp procentowych itp. Takie dopełnienie obrazu kształtowania się omawianych narzędzi umożliwia lepsze zrozumienie znaczenia poszczególnych elementów technicznych i powodów, dla których warto się nimi zajmować; uzmysławia, jak brzemienne w skutkach mogłyby być mechaniczne i natychmiastowe wprowadzenie zmian zapewniających zharmonizowanie narzędzi polityki pieniężnej.

Autorka w sposób inteligentny, a jednocześnie bardzo prosty, dbając o zapewnienie przejrzystości i kompletności wniosków, konstruuje zestawienia porównujące stany dopasowania omawianego instrumentarium polskiej i czeskiej polityki pieniężnej do wymogów Eurosystemu. W gruncie rzeczy zestawienia takie, opatrzone za każdym razem dodatkowym komentarzem, są kwintesencją

prowadzonego wywodu w danym rozdziale. Sukcesywnie, po lekturze każdego kolejnego rozdziału, wylania się coraz pełniejszy obraz stanu i stopnia harmonizacji poszczególnych narzędzi polityki monetarnej (polskiej, czeskiej), w obszarach instrumentarium, które wciąż wymagają wysiłków dla uzyskania pełnej harmonizacji. Kierunki pożądaných działań – z punktu widzenia celu zupełnego dostosowania do standardów Eurosystemu – zostają sformułowane i po raz kolejny wyeksponowane w „Zakończeniu”. Śledząc tok postępowania analitycznego, jakoś i zakres przytaczanych danych źródłowych i informacji, niewątpliwie wylaniają się – jak to określiła sama Autorka – dwa zasadnicze obszary wymagające harmonizacji – zarówno w przypadku Narodowego Banku Polskiego, jak i Narodowego Banku Czech. Obszary te to: „rozszerzenie listy papierów wartościowych stanowiących zabezpieczenie operacji kredytowych i otwartego rynku oraz poszerzenie palety form techniczno-prawnych stosowanych operacji otwartego rynku”.

Przedłożona do recenzji książka nie jest typowym podręcznikiem akademickim. Może być adresowana przede wszystkim do specjalistów zajmujących się problematyką polityki monetarnej i jej instrumentarium. W szczególności do tych, którzy nie poprzestają na wiedzy ogólnodostępnej (aczkolwiek wymagającej bardzo dobrego uprzedniego przygotowania ekonomicznego), ujętej w dotychczasowym dorobku literaturowym, ale są żądni doskonalenia posiadanej wiedzy poprzez bardzo szczegółowe, dogłębne poznawanie zjawisk w sferze współczesnej polityki monetarnej w ramach Eurosystemu. Wytrawny czytelnik, choć niekoniecznie specjalista w dziedzinie bankowości centralnej, dzięki tej pozycji może znakomicie poszerzyć i uzupełnić swoją wiedzę. Może to uczynić dzięki dobrze i bogato udokumentowanej analizie empirycznej, odwoływaniu się do teorii bankowości centralnej, przejrzystości prowadzonego wywodu i „przyjaznemu” językowi pracy. Na uwagę zasługuje język, który jest nie tylko poprawny, co równie ważne – jest klarowny, komunikatywny, wyzbyty kwiecistości, choć nie drętwy. Zapewne pozwoli to każdej zainteresowanej osobie powiązać ze sobą wiele fragmentów na wiele sposobów, zależnie od jego potrzeb poznawczych. I jest to kolejny walor książki. Przykładowo, można wyrobić sobie pogląd o wszelkich dających się wyróżnić teoretycznie i wykorzystywanych praktycznie funkcjach systemu rezerw obowiązkowych, operacjach otwartego rynku lub transakcji depozytowo-kredytowych z udziałem banku centralnego. W tym sensie książka także może być rekomendowana do wykorzystania w dydaktyce przedmiotów z zakresu bankowości centralnej, polityki monetarnej, a nadto jako literatura uzupełniająca z zakresu polityki ekonomicznej państwa.

W podsumowaniu niniejszej recenzji trzeba podkreślić:

- 1) trafność wyboru aktualnej i bogatej w problemy tematyki książki,
- 2) oryginalność książki, wyrażającą się pokazaniem osiągnięć NBP i CNB w zakresie harmonizowania i poziomu uzyskanej harmonizacji badanych narzędzi do standardów, norm i procedur obowiązujących w ramach ESBC,
- 3) wysoką jakość książki z punktu widzenia naukowego, odzwierciedloną w:
  - interesujących analizach porównawczych narzędzi polityki monetarnej Eurosystemu, NBP i CNB – w zakresie form, procedur i technik,
  - przedstawieniu krytycznym aktualnego stanu wiedzy w opisanej dziedzinie.

Konkludując, należy wyrazić nadzieję, że powstanie więcej tego typu pozycji, obejmujących swym zasięgiem również inne kraje członkowskie Unii Europejskiej aspirujące do funkcjonowania w strukturach Unii Gospodarczo-Walutowej.

Dorota Korenik

Iga Rudawska, *Ekonomizacja relacji pacjent–usługodawca w opiece zdrowotnej*, Uniwersytet Szczeciński, „Rozprawy i Studia”, t. 692, Szczecin 2006, ss. 361.

Problematyka opieki zdrowotnej rozpatrywana z ekonomicznego punktu widzenia jest dziś szczególnie kontrowersyjna, a nawet wyjątkowo drażliwa społecznie. Dziedzina ta rozwija się współcześnie z powodzeniem, o czym świadczy m.in. prestiż poświęconych jej międzynarodowych czasopism naukowych, a także liczba organizowanych konferencji naukowych oraz napisanych prac